

Kronik: Skilsmisser er en katastrofe

Af Lone Nørgaard - lektor - cand.mag., Lørdag den 28. februar 2009, 22:30

Livsløgneren er i sjældnen grad kommet til udtryk i Forældreansvarsloven, som burde have været døbt Vold-mod-børn loven. Forældreansvarsloven med tvungen fælles forældremyndighed tilgodeser først og fremmest voksnes rettigheder.

Der er for alvor gået hul på skilsmisse-bylden. Aviser, film, bøger og tv flyder over af emnet, fordi de eksploderende skilsmissetal skaber mega problemer. Og af en meget enkel grund: Et samfund, hvor familien er i opløsning, er et samfund i opløsning. Dannelsen af de nye generationer tabes tungt på gulvet, og stadigt flere sårbare og livsuduelige unge mennesker flagrer rundt i universet for at finde fodfæste. Det kan godt være, at de unge har 500 venner på Facebook, men det er ikke det samme som at være en del af et familiefællesskab face-to-face.

»Jeg savner ikke min mor og min far, men jeg savner at se dem ved siden af hinanden. Min far høj og slank, hans store, tunge hoved, hans svulmende, næsten negroide læber, hans maskinklippede grå hår. Min mor lille og rundmavet, næsten som en dværg, hendes brede kindben, hendes velformede næse og fine teint, hendes gule pagehår med en stribe af gråt i midten. Jeg savner, at min far strækker armen ud fra kroppen som en vinge, min mor kan stå under, for at illustrere højdeforskellen. Jeg savner at stå mellem dem, at være gennemsnittet af dem.«

Sådan skriver Maja Lucas (f. 1978) i sin fine, lille samling Min far kan lide fugle (2008), der i 72 lyriske prosa-fragmenter skildrer en families opløsning set ud fra jegets synsvinkel. Det er godt, at det stigende antal skilsmissebørn begynder at komme til orde, især når talerøret som i dette tilfælde har forløst den smertelige adskillelse så rørende og præcist.

Om skilsmisens anatomi er der da også sagt og skrevet mange både kloge og klargørende ord. Desværre bliver sandhederne som oftest overhalet indenom af floskler og skønmalende mytologi skåret over læsten: Hvad der er godt for mor og far er godt for lille Laura. Og voksne mennesker skal da ikke holde sammen i et forhold, hvor følelserne er stagneret og kedsommeligheden blevet dagligdag.

Livsløgneren er i sjældnen grad kommet til udtryk i Forældreansvarsloven, som mere korrekt burde have været døbt Vold-mod-børn loven. Forældreansvarsloven med tvungen fælles forældremyndighed kædet sammen med samvær tilgodeser først og fremmest et rettighedsprincip (kontakt til to genetiske forældre), men de voksnes rettigheder og interesser danner ikke fællesmængde med børns behov og interesse i ro, renlighed og regelmæssighed. Barnet kan i bund og grund være ligeglad med, om det er mor eller far eller mormor eller farfar eller moster eller onkel eller, der bestemmer, hvor det skal bo og gå i vuggestue, børnehave og skole mv., hvis barnet har det godt og trygt med den eller de personer, der drager omsorg for det i hverdagen. Det er børneperspektivet, der er mit ærinde i denne sag, mens jeg konstaterer, at det at gå ned i børnehøjde og værne om Danmarks kostbareste råstof så åbenbart er en øvelse, alt for mange skilsmisseforældre er ude af stand til at foretage.

De voksnes selvrealiseringsprojekter med nye partnere efterlader stribevis af børn i det blodfyldte kølvand. Skilsmissebørn ender hyppigt i specialundervisning, og de har langt større risiko for ikke at få en uddannelse end børn i ubrudte parfamilier. Ikke underligt svigter koncentrationen i skolen, når mor og far går fra hinanden. Skilsmissebørn har oftere problemer med deres skolegang end andre jævnaldrende, fordi barnet selvfølgelig bruger en masse energi på alt andet end skolen. Det skal forholde sig til et delt hjem, til fars og mors nye kærester og på at finde ud af, hvor-hører-jeg-egentlig-til?

Forfatteren Naja Marie Aidt har i fragmentet bryllup fra værket Poesibog (2008) sat fingeren på det ømme punkt: »engang skulle vores far giftes og det var på rådhuset og bagefter på en restaurant og vi vidste ikke rigtigt hvor vi skulle sidde, stå, gemme os, for vi hørte på en måde ikke rigtigt til ved dette bryllup, vi var på en måde en sær og lidt anstrengende bagage, som vores far havde med sig, noget der ligesom flagrede ud af hans lommer, selv om han hele tiden forsøgte at stoppe det ned, og bruden var gravid til dette bryllup og hun havde sin lille dreng ved hånden og det var tydeligt for enhver, at her var den nye familie, som der skulle satses stort på og derfor så alle gæsterne på os med lige dele forlegenhed og medlidenhed«.

Skilsmissen betyder, at forældrene har mindre overskud til at støtte børnene i dagligdagen. Ikke mindst den forladte part (sådan én er der som regel), der kæmper for at holde sammen på sig selv. Der skal overskud til at lave sund morgenmad og smøre nærende frokostmad, se til at barnets skoletaske bliver pakket med de rigtige bøger og lektierne lavet. Og i dag er det alment kendt, at børn, der springer morgenmaden over, oftere er overvægtige end børn, der spiser morgenmad regelmæssigt.

Den nye familie-trend, der går ud på, at skilsmissebørn bor syv dage på skift hos far og mor, har konsekvenser for opdragelsen. Udover at det er en skizofren tilværelse at bo to forskellige steder, betyder modellen, at forældrene typisk vil vige tilbage fra at tage de konflikter, der skal til for at opdrage børnene og gøre dem klart, at de skal passe deres pligter, herunder skolen. For tænk hvis lille Søren synes, der er mere spændende ovre hos far, fordi han har bedre råd til at forkæle med mærkevarer og det sidste nye computer-spil, og tænk hvis lille Susanne bedre kan lide at være hos mor, så når hun er hos far, så skal han sandelig ikke ødelægge den gode stemning ved at sætte grænser og stille krav. Udover at det også er så frygtelig besværligt for mor og far med alle de sammenstød, og hvem har overskud til dem efter en lang arbejdsdag?

Men ordentlig børneomsorg er at tage konflikter og give sine børn modspil i de doser, de kan mestre. Ellers får de rigtigt svært ved senere at klare voksertilværelsens mange krav og livets mange små og store stød. Allerede nu høster vi, som vi har sået.

Børns sorg i forbindelse med skilsmisse er nærmest tabu. Samtidig er børn grænseløst loyale over for deres ansvarsforflygtigende, egoistiske forældre, der ikke har forstået, at det at sætte et barn i verden er et mindst 18-årigt projekt. Til trods for at børnenes fundament sprænges væk under dem, til trods for at den mor eller far, som burde være deres støtte og beskytter, er den som fører kniven – ja, så elsker Peter og Susanne alligevel mor og far og påtager sig ofte ligefrem skylden for bruddet. Lidt større børn går sågar tit ind i en totalt urimelig funktion som trøster og fortrolig for den forladte part, hvis liv også ligger smadret.

Der findes ingen lykkelige skilsmisser for børn i familier uden vold og misbrugsproblemer. Derfor skal de voksne også holde op med at indsynte sig i lystløgne om, at en skilsmisse pr. definition er bedre for lille Peter, frem for at han hører på mors og fars eventuelle skænderier.

Familielivet i det senmoderne samfund er meget komplekst, og jeg skal være første mand på banen til at erkende, at min fremstilling ikke dækker alle aspekter af virkeligheden. Oven i købet findes der sikkert et enkelt skilsmissebarn eller tre, der ikke har lidt ubodelig skade. Men hvis man fx abonnerer på DagNy, så har man fat i en rigtig lang ende, for så vidt angår de aktuelle forhold i skilsmisseindustrien. I det omfang egne erfaringer ikke rækker.

DagNy er et gratis e-mail-nyhedsbrev, der behandler nyheder og baggrunde fra det sociale og det pædagogiske område. DagNy refererer historier, boganmeldelser mv. fra morgen- og formiddagsaviser, udkommer alle hverdage og udgives af bl.a. Socialpædagogernes Landsforbund og Dansk Socialrådgiverforening. En daglig orientering her er overmåde nyttig, og klippetjenesten bekræfter til fulde min påstand: Skilsmisser er en katastrofe, hvor der er børn involveret.

Da jeg imidlertid næppe vil have succes med at få skilsmisser forbudt for mennesker med børn under 18 – hvad jeg ellers gerne så – så hilser jeg på ét punkt finanskrisen velkommen: De skilsmissepar, der ikke kan få solgt deres fælles bolig, kan måske nå at besinde sig og dermed varetage deres børns interesser. Den opgave er der nemlig ikke andre end forældrene til at løfte.